

Міністерство культури та інформаційної політики України
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики»
Дніпропетровської обласної ради»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної діяльності КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»
Віталій КАРАСЬ
«30» серпня 2024 року

СИЛАБУС
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФАХ / МУЗИКОЗНАВСТВО»

Рівень вищої освіти – другий

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

Д н і п р о
2 0 2 4

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. Навчальна дисципліна «Фах/музикознавство» є обов'язковим компонентом циклу професійної та практичної підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти «Магістр». Актуальність предмета визначається необхідністю оволодіння теоретичними знаннями з питань історичного та теоретичного музикознавства для застосовувати їх у практичній діяльності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ. У межах курсу здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти формують загальні компетентності, передбачені освітньо-науковою програмою Дніпровської академії музики.

Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Фахові:

ФК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

ФК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

ФК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / педагогічній діяльності.

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

ФК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ФК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

ФК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ. Кількість кредитів ЄКТС – 13, курс – перший–другий, семестр I–IV, загальний обсяг – 390 годин, з них індивідуальних – 142 години, самостійних – 248 годин.

МЕТОЮ викладання навчальної дисципліни «Фах/музикознавство» є формування у студентів навичок постановки наукових задач і їх вирішення на теоретичному і емпіричному рівнях з застосуванням їх у практичній діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН1. Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності.

ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ. Дисципліна «Фах/музикознавство» вивчається на першому і другому курсах та є важливим навчальним компонентом. Для набуття практичного досвіду з предмету необхідні знання з дисциплін «Бакалаврська робота». «Методологія наукових досліджень», «Основи наукових досліджень», «Аналіз музичних творів». «Фах/музикознавство» пов'язаний з вивченням наступних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки: «Еволюція художніх стилів в мистецтві», «Підготовка магістерської (кваліфікаційної) роботи».

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ. Дисципліна «Фах/музикознавство» реалізується у вигляді індивідуальних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ. Інформаційно-узагальнюючий метод, пояснювально-стимулюючий, збирання інформації, метод міжпредметних зв'язків, метод жанрової атрибуції, аналітичний метод.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ:

Тема 1. Історичне музикознавство: тенденції розвитку. Теоретичні проблеми історії музики.

Тема 2. Українське історичне музикознавство на сучасному етапі.

Тема 3. Методологічна проблематика в історичному музикознавстві. Синтез з методами теоретичного музикознавства. Інтерпретація в різних видах музичної діяльності.

Тема 4. Стиль в музиці. Поняття жанру, класифікація жанрів в музичному мистецтві. Визначення музичного стилю як відмінна якість музичних творів. Поняття генетичної спільності. Поняття стилю жанру. Музично-виконавський стиль. Національний фактор. Жанр як музичний феномен. Систематизація жанрів. Еволюція жанрів.

Тема 5. Наукові основи теоретичного музикознавства. Загальні проблеми. Музично-теоретична система як узагальнене поняття в теорії музики, її еволюція. Логічний метод дослідження. Музична акустика, її

проблематика. Проблеми музичного мислення. Мова і мовлення в музичному мистецтві.

Тема 6. Теорія інтонації та її різні концепції. Інтонація розмовна і музична. Типи інтонацій. Відмінності музичної інтонації від розмовної, її виразні можливості. Розмаїття звукових форм музичної інтонації. Теорія інтонації.

Тема 7. Синтаксис музичної мови. Аналіз музичного твору і аналіз музичних форм як два аспекти пізнання музичних явищ. Класифікація музичних форм. Функціональність у музичному формотворенні. Жанрово-стильовий аспект теорії музичних форм. Проблеми музичного формотворення в ХХ ст. Питання музичної драматургії. Історія навчань про музичні форми.

Тема 8. Гармонія. Теорія ладу. Поняття «гармонія» в теоретичному та історичному аспектах. Модальна гармонія. Вчення про змінні функції. Альтерація: виникнення, різновиди, напрями розвитку. Розвиток гармонічних засобів у ХІХ ст. Фонізм гармонічних явищ. Гармонія і фактура. Гармонія і формоутворення. Інтонаційна природа гармонії. Гармонія та стиль. Централізація та децентралізація в ладових системах.

Тема 9. Композиторська техніка ХХ ст. та її теоретичні проблеми. Теорія мелодії. Тема і тематизм. Музично-теоретична система як узагальнююче поняття в теорії музики як науки; її еволюція. Техніка розширеної тональності. Модальність. Серійна техніка. Серіальна техніка. Пуантилізм. Технічна музика. Сонористика. Алеаторика.

Тема 10. Поліфонічні жанри і форми. Принципи поліфонічного мислення. Ранні форми багатоголосся. Художні можливості поліфонії строго та вільного стилів. Поліфонічні жанри та форми. Поліфонія та її роль у формотворенні в музиці ХХ ст. Ритм поліфонії різних стилів. Теорія фуґи. Поліфонічний аналіз та його методи.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. До контрольних заходів відносяться поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль включає до себе перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань. Підсумковий контроль – **атестаційний екзамен** наприкінці ІІ року – проводиться з метою оцінки результатів навчання в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Основними формами контролю знань є перевірка самостійних робіт студентів та їх захист на занятті.

ПОЛІТИКА КУРСУ («Правила гри»). Курс передбачає самостійну роботу та роботу у колективі. Середовище на занятті є творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Пропуски занять здобувачами припустимі тільки з поважних причин та підлягають відпрацюванню.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аспекти історичного музикознавства: зб. наук. ст. Вип. XXII: До 95-річчя кафедри народних інструментів України. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд. Романюк І. А. Харків, ХНУМ, 2021. 196 с.
2. Калашник М., Варакута М., Генкін А. Музичний тезаурус виконавця: питання та відповіді: навч.-метод. рекомендації для самостійної роботи студентів-аспірантів з дисципліни «Теоретичні основи музикознавства: музичний тезаурус» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво. Харків: Мачулін, 2020. 44 с.
3. Коновалова І. *Форми репрезентації мелодико-гармонічних взаємозв'язків на рівнях ладу і фактури в музичному мистецтві нового часу. Актуальні питання гуманітарних наук.* Вип 58, том 1, 2022. С. 87–93.
4. Тукова І. *Музика і природознавство. Взаємодія світів в умонастроях епох XVII – початок XXI століття : монографія.* Харків : Акта, 2021. 453 с.

Додаткова

1. Зав'ялова О. К. *Музикознавчі проблеми: категорії стилю. Сучасна картина світу: Природа, суспільство, людина: збірник наукових праць.* Суми, 2008. С. 296–304.
2. Лісецький С.Й. *Про сучасну концепцію українського історичного музикознавства. Мистецтвознавчі записки, 21.* К., 2012. С. 5–9.
3. Немкович Л. *Микола Гордійчук і сучасне українське історичне музикознавство. Студії мистецтвознавчі.* К.: ІМФЕ НАН, 2010. С. 94–99.
4. Самойленко О. *Наукові обрії сучасного українського музикознавства. Мистецтвознавство України. Вип. 11.* К., 2010. С. 38–45.
5. Спіліоті О. В. *Теорія і методика формування музично-інтонаційного мислення: навч.-метод. посіб.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 234 с.
6. Щербініна О. М. *Теорія та практика пізнання музичного стилю: навч. метод. посіб.* Ніжин: НДУ. 2014. 87 с.
1. Польська І.І. *Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві. Культура України. Випуск 46.* Харків, ХДАК, 2014. С. 267–274.
2. Тукова І. *Ніна Герасимова-Персидська: «Музика, що завжди звучить навколо нас...».* Музика. 2013. №2. С. 8–11.
7. Чекан Ю. І. *Інтонаційний образ світу як категорія історичного музикознавства: автор...докт. мистецтвознавства : спец.: 17.00.03 Музичне мистецтво.* Київ, 2010. 36 с.
8. Шип С. *Методологічна криза сучасного теоретичного музикознавства : прояви, причини, можливі наслідки. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Наука про музику*

сьогодні : проблеми та перспективи. Збірник наукових статей. К., 2009. С. 71–96.

Інформаційні ресурси

1. Композитор і сучасне соціокультурне середовище. Розд. 1. Музикознавча думка та сучасні проблеми музичної культури. *Науковий вісник Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського*. Вип. 75. Київ : Родовід, 2009. С. 7–40. URL: http://knmau.com.ua/naukoviy_visnik/075/pdf/01.pdf.
2. Наукова періодика України. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: [http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A7%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%AE\\$](http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A7%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%AE$).
3. Немкович О. Микола Гордійчук і сучасне українське історичне музикознавство. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27545/13-Nemkovych.pdf?sequence=1>.
4. НСКУ : Маркова Олена Миколаївна. URL: <http://composersukraine.org/index.php?id=1453>.